

Advokatfirmaet Haavind Vislie AS
v/advokat Kristin Bjella
Postboks 359 Sentrum
0101 OSLO

Deres ref

Vår ref
200503160-/CB

Dato
23.09.2005

JOHN BAUER FREDRIKSTAD AS: UNDERRETNING OM VEDTAK I KLAGESAK

Utdannings- og forskningsdepartementet viser til brev datert 29.07.05 der advokatfirmaet Haavind Vislie v/advokat Kristin Bjella, på vegne av John Bauer Fredrikstad AS, klager på vedtaket fattet av Utdanningsdirektoratet 08.07.05. Utdanningsdirektoratet har besluttet å fastholde sitt vedtak, og direktoratet har i brev datert 25.08.05 oversendt saken til departementet for klagebehandling.

Sakens dokumenter

Søknaden

John Bauer Norge AS søkte i brev datert 29.11.04 om godkjenning av en videregående skole i Fredrikstad med inntil 525 elever etter friskoleloven. Det ble søkt om godkjenning av følgende studieretninger: Allmenne, økonomiske og administrative fag (benevnt som realfag, samfunnsfag, økonomiske og administrative fag og språkfag med reiseliv), Medier og kommunikasjon og Musikk, dans og drama (benevnt som dans og musikk). Det ble søkt om godkjenning fra skoleåret 2005-2006, subsidiært fra skoleåret 2006-07.

I brev datert 15.12.04 ga Utdanningsdirektoratet søkeren et foreløpig svar, og i brev datert 25.02.05 ba Utdanningsdirektoratet John Bauer Norge AS om noen tilleggsopplysninger. John Bauer Norge AS besvarte brevet til dels i E-post sendt 09.03.05 og i brev datert 12.03.05. I brev datert 17.03.05 ga John Bauer Norge AS tilleggsopplysninger om "den praktiske oppstarten av John Bauergymnas i Norge", og opplyste bl.a. at det ikke er realistisk at det blir igangsatt et tilbud i Fredrikstad før fra skoleåret 2006-07.

Utdanningsdirektoratet ba i brev datert 28.04.05 John Bauer Norge AS om ytterligere avklaringer. Brevet ble besvart av John Bauer Norge AS 18.05.05. "Om skolens tilbud og struktur på opplegg" presiseres det at det søkes om følgende:

- Inntil 390 elever på studieretning for Allmenne, økonomiske og administrative fag

(AA) med følgende fordeling og opptrapping: Inntil 130 elever på GK Allmenne, økonomiske og administrative fag (A001) f.o.m. første skoleår, inntil 100 elever på VKI Allmenne fag (A002) f.o.m. andre skoleår, inntil 30 elever på VKI Økonomiske og administrative fag (A003) f.o.m. andre skoleår, inntil 100 elever på VKII Allmenne fag (A004) f.o.m. tredje skoleår, inntil 30 elever på VKII Økonomiske og administrative fag (A005) f.o.m. tredje skoleår.

- Inntil 90 elever på studieretning for Musikk, dans og drama (MDD) med følgende fordeling og opptrapping: Inntil 30 elever på GK Musikk, dans og drama (I001) f.o.m. første skoleår, inntil 30 elever på VKI Musikk (I002), VKI Dans (I003) eller VKI Drama (I004) f.o.m. andre skoleår og inntil 30 elever på VKII Musikk (I005), VKII Dans (I006) eller VKII Drama (I007) f.o.m. tredje skoleår.
- Inntil 45 elever på studieretning for Medier og kommunikasjon (MK) med følgende fordeling og opptrapping: Inntil 15 elever på GK Medier og kommunikasjon (P001) f.o.m. første skoleår, inntil 15 elever på VKI Medier og kommunikasjon (P003) f.o.m. andre skoleår og inntil 15 elever på VKII Medier og kommunikasjon (P011) f.o.m. tredje skoleår.

I brev datert 25.05.05 presiserer John Bauer Norge AS at det søkes om følgende tilbud på studieretning for Musikk, dans og drama:

- Inntil 90 elever på studieretning for Musikk, dans og drama med følgende fordeling og opptrapping: Inntil 30 elever på GK Musikk, dans og drama (I001) f.o.m. første skoleår, inntil 15 elever på VKI Dans (I003) f.o.m. andre skoleår, inntil 15 elever på VKI Drama (I004) f.o.m. andre skoleår, inntil 15 elever på VKII Dans (I006) f.o.m. tredje skoleår og inntil 15 elever på VKII Drama (I007) f.o.m. tredje skoleår.

Søkeren ga i brev datert 25.05.05 en "Overordnet tilbakemelding" på samtlige søknader.

Uttalelsen fra vertsfylket

I brev datert 15.12.04 ba Utdanningsdirektoratet om en uttalelse fra Østfold fylkeskommune, jf. friskoleloven § 2–2. Utdanningsdirektoratet mottok uttalelsen fra Østfold fylkeskommune i brev datert 07.03.05. Uttalelsen fra Østfold fylkeskommune ble vedtatt av Fylkestinget 03.03.05. I vedtaket heter det at

Østfold fylkeskommune tilrår at Utdanningsdirektoratet ikke imøtekommer søknaden fra John Bauer Norge As Fredrikstad og Noroff Instituttet om etablering av videregående skoler etter friskoleloven.

Begrunnelse: Etablering av private videregående skoler i Østfold vil medføre vesentlige negative konsekvenser for Østfold fylke slik det framgår av saksutredningen.

I ovennevnte saksutredning anføres det bl.a. at

- *I alle fylkeskommunens inntaksregioner dekkes behovet for elevplasser innen studieretning AA. Kapasiteten er med de tiltak som allerede er gjennomført/vedtatt gjennomført, høy nok til å kunne ta inn økte elevkull som følge av forventet elevtallsøkning i årene framover [...]*
- *Gjennom utbygging ved Kirkeparken vgs. [...] er det lagt til rette for en kapasitetsøkning innen musikk/dans.*
- *Innsøkningen til grunnkurset [MK] ligger størrelsemessig på 2 til 3 ganger eksisterende elevplasskapasitet på grunnkursnivå.*

- *Fylkeskommunen må planmessig [...] ta høyde for at elever etter ett eller to år i en frittstående skole, kan søke seg over til den offentlige skolen fordi den frittstående skolen kun gir ett tilbud på VKI, mens fylkeskommunen kan forventes å gi et bredere tilbud, som for øvrig ofte vil ha høyere driftskostnader.*
- *Fylkeskommunen har foretatt Utbygginger/rehabiliteringer av bygningsmasse knyttet til studieretningene AA og MD. Ved Halden vgs. er den totale byggesum på ca. 210 mill kr. Hoveddelen av dette kommer studieretning AA til gode [...] Ved St. Olav vgs. er det investert 9 millioner kr. Rehabiliteringen vil [...] medføre en mulig kapasitetsvekst på 60 elever på studieretning AA. Arbeidene forventes fullført våren 2005. [...] Ved Kirkeparken vgs. er det vedtatt utbygging/rehabilitering [...] Samlet investering er foreløpig planlagt til 411 mill kr. Her er inkludert en nybygging som vil komme både studieretning AA og MD til gode. [...] Det anslås at ca 65 mill kr. Og ca. 40 mill kr kommer henholdsvis AA og MD til gode. Bygningsmessige tiltak er også i gang eller under planlegging ved andre videregående skoler i fylkeskommunen for å kunne motta de forventede, økte elevkullene i årene fremover.*
- *Dersom John Bauer får innvilget sin søknad fullt ut antydes det at eksempelvis AA-tilbudene ved Greåker vgs., eventuelt Malakoff vgs. er i fare for å bli lagt ned.*
- *Det er også grunn til å gå ut fra at gjennomsnittlig tilretteleggingsbehov for elever som går i de fylkeskommunale skolene vil øke, noe som vil presse fylkeskommunens budsjetter ytterligere.*

Utdanningsdirektoratets vedtak

Utdanningsdirektoratet godkjente 08.07.05 John Bauer Fredrikstad AS etter friskoleloven, jf. friskoleloven § 2–2 første ledd. Det ble gitt godkjenning for inntil 210 elever på tre ulike studieretninger og 13 ulike kurs. Fordelingen på studieretninger var som følger:

- inntil 135 elever på studieretning for allmenne, økonomiske og administrative fag
- inntil 45 elever på studieretning for Medier og kommunikasjon
- inntil 30 elever på studieretning for Musikk, dans og drama

I vurderingen viser Utdanningsdirektoratet til forarbeidene til friskoleloven, brev fra departementet datert 13.05.05 og ovennevnte uttalelse fra Østfold fylkeskommune. Videre vises det til tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) som viser at antallet 16-18 åringer i Østfold vil øke med 1 120 i perioden 2005-2012, hvorav 616 refererer seg til økning i Fredrikstad kommune og Sarpsborg kommune, og til at det totalt søkes om godkjenning av 615 elevplasser i Østfold etter friskoleloven. Utdanningsdirektoratet viser til at ”Østfold fylkeskommune også etter innføringen av Reform 94 har gjennomført vesentlig bygnings- og utstyrmessige investeringer og står foran nye utbygginger/rehabiliteringer av skolebygninger.

Direktoratet mener derfor at ”en full godkjenning av begge søknadene etter friskoleloven, vil kunne føre til vesentlige negative konsekvenser for fylkeskommunen med en for sterk nedbygging av fylkeskommunens studieretninger. Dette vil spesielt ramme studieretningene allmenne, økonomiske og administrative fag. Dette vil også måtte føre til oppsigelser av mange lærere, hvor noen også etter gammel ordning er ansatt etter rettsvilkårsavtalen som gir oppsigelsesvern og slik vil kunne pådra fylkeskommunen betydelige lønnsutgifter over tid. [...]

Utdanningsdirektoratet vil på denne bakgrunn bare delvis imøtekomme søknaden fra John Bauer Fredrikstad AS. For den delen av søknaden som gjelder medier- og

kommunikasjonsfag imøtekommes søknaden fullt ut, da Utdanningsdirektoratet mener at fylkeskommunen dokumenterer at det er behov for flere elevplasser i fylket.”

Klagen fra John Bauer Fredrikstad AS

John Bauer Fredrikstad AS påklaget Utdanningsdirektoratets vedtak i brev datert 29.07.05. Klager krever ”primært at søknaden innvilges som omsøkt, hensyntatt de endringer som har fremkommet i søknadsprosessen”. Subsidiært bes det om godkjenning for inntil 405 elever, se bilag 1. Klager anfører at Utdanningsdirektoratets vedtak er ugyldig både som følge av manglende hjemmel og saksbehandlingsfeil.

Når det gjelder manglende hjemmel viser klager til at friskoleloven er en rettighetslov og at

- fylkeskommunens uttalelse ikke skal ha avgjørende innvirkning på utfallet.
- Utdanningsdirektoratet har tolket kriteriet ”vesentlige negative konsekvensar for vertsfylket” i strid med loven.
- fylkeskommunen må dokumentere at etableringen vil medføre vesentlige negative konsekvenser, noe den ikke har gjort.
- fylkeskommunen i stor grad må påregne tilpassing av sitt tilbud før det er tale om vesentlige negative konsekvenser.
- det er tatt usaklige hensyn i vurderingen av hva som er vesentlig ulempe for fylkeskommunen.
- det neppe er adgang til å redusere antallet elevplasser på den måten som Utdanningsdirektoratet har gjort og at det i realiteten ikke er mulig å drive skolen med et så lavt elevtall.

Når det gjelder saksbehandlingsfeil anfører klager at

- Utdanningsdirektoratet ikke har foretatt en konkret og individuell vurdering av alle søknadene.
- Utdanningsdirektoratet har basert sin avgjørelse på udokumenterte uttalelser fra fylkeskommunen.
- Søker ikke er gjort kjent med fylkeskommunens saksutredning før Utdanningsdirektoratet fattet sitt vedtak.

Utdanningsdirektoratets behandling av klagen

Utdanningsdirektoratet har besluttet å opprettholde sitt vedtak datert 08.07.05 og oversendte i brev datert 25.08.05 saken til departementet for klagebehandling.

For øvrig vises det til ovennevnte dokumenter og brev fra klagers advokat datert 13.09.05.

Andre forhold

Foruten John Bauer Fredrikstad AS har Noroff videregående skole Fredrikstad AS har søkt om godkjenning av 90 elevplasser på studieretning for Medier og kommunikasjon fra og med skoleåret 2005-06. I tillegg søkte Plus-skolen i Fredrikstad om 12 nye elevplasser på studieretning for Formgivningsfag. Utdanningsdirektoratet har innvilget begge disse søknadene.

Gjeldende rett

Friskoleloven § 2–2 første og andre ledd lyder slik:

Frittstående vidaregåande skolar som oppfyller dei krava som følgjer av lova, har rett til godkjenning og offentlege tilskot.

Retten til godkjenning gjeld berre dersom etableringa av skolen ikkje vil medføre vesentlege negative konsekvensar for vertsfylket. Vertsfylket skal gi fråsegn før departementet gjer vedtak i saka.

Etter bestemmelsens første ledd har frittstående videregående skoler, som oppfyller de kravene som følger av friskoleloven, rett til godkjenning og offentlig tilskudd etter friskoleloven. Det foreligger ikke lenger et krav til skolens formål i friskoleloven, for eksempel at skolen skal dekke et kvantitativt behov.

Retten til godkjenning forutsetter at godkjenningen ikke medfører vesentlige negative konsekvenser for vertsfylket eller for samfunnet totalt. I Ot.prp. nr. 64 (2003-2004) s. 19 om endringer i friskoleloven heter det at

Departementet mener at fylkeskommunen fortsatt skal ha det overordnede ansvaret for videregående opplæring slik det er lovfestet i opplæringsloven § 13-3. Fylkeskommunen må kunne ha et bredt spekter av opplæringstilbud som ivaretar hensynet til blant annet samfunnets behov. [...]

Etter departementets syn er det viktig å finne balansen mellom hensynet til fylkeskommunens mulighet til å ivareta oppgavene som følger av opplæringsloven § 13-3 og hensynet til muligheten for å etablere frittstående videregående skoler.

I et brev om friskoleloven § 2-2 til Utdanningsdirektoratet, datert 13.05.05, uttalte departementet at det må bero på en konkret vurdering om etableringen av en eller flere friskoler vil medføre vesentlige negative konsekvenser for den enkelte fylkeskommunen. Det ble uttalt at det i denne vurderingen er relevant å legge vekt på de nedenfor stående punkter, som fremkommer i Ot.prp. nr. 64 (2003-2004):

- Om etableringen(e) vil medføre en urimelig kostnadskrevende skolestruktur, selv etter at nødvendige tilpasninger er gjort fra fylkeskommunens side.
- Kostnadsforskjellen mellom ulike videregående opplæringstilbud.
- Om etableringen(e) vil føre til at enkelte opplæringstilbud ikke lenger kan tilbys i nødvendig utstrekning.
- Om det er mulig å skaffe det nødvendige antallet læreplasser.

Fylkeskommunens eventuelle vesentlighetsinnsigelser må avveies mot de hensyn som ligger bak godkjennings- og tilskuddsretten etter friskoleloven. Departementet viser her til formålsbestemmelsen i friskoleloven § 1-1 hvor det fremgår at loven skal bidra til det kan etableres og drives frittstående skoler slik at foreldre og elever kan velge andre skoler enn de offentlige.

I Innst. O. nr. 1 (2004-2005) om endringer i friskoleloven heter det følgende i punkt 2.5 med overskriften *Retten til godkjenning*:

[...] Flertallet understreker at fylkeskommunal uttalelse ikke innebærer en fylkeskommunal vetorett ved behandling av søknader om etablering av frittstående videregående skoler.

Nærmere om kriteriet vesentlige negative konsekvenser

Vesentlige negative konsekvenser for vertsfylket innebærer at innvilgelse av søknader om godkjenning av friskoler medfører problemer for fylkeskommunen som vesentlig overstiger de utfordringer som fylkeskommunen vanligvis har i forbindelse med dimensjonering og finansiering av sine plikter etter opplæringsloven.

I Ot.prp. nr. 33 (2002–2003) om friskoleloven er det lagt til grunn at kravet til vesentlige negative konsekvenser innebærer at det ikke er tilstrekkelig at vertsfylket viser til at det må gjøres endringer i det fylkeskommunale opplæringstilbudet. Slike endringer må gjøres kontinuerlig, bl.a. på grunn av tilflytting til og utflytting fra fylket, samt flytting innad i fylket. Negative konsekvenser som ikke er langvarige, vil derfor normalt ikke regnes som vesentlige i lovens forstand, dvs. at lovens krav er at det må være omfattende og langvarige endringer i den offentlige skolestrukturen for at det skal regnes som vesentlige negative konsekvenser.

Departementet mener at det bør tas hensyn til fylkeskommunens evne til tilpasninger over tid til et endret elevtall i videregående opplæring – både i fylket som helhet og i det området som er friskolens naturlige inntaksområde. Det vil ikke nødvendigvis være slik at en større andel elever i friskoler enn i naturlige elevtallsendringer vil innebære vesentlige negative konsekvenser for fylkeskommunene. Dette må bero på en konkret vurdering. Videre må det tas hensyn til sammensetningen av tilbudet – både når det gjelder dimensjoneringen av studieretningene og forholdet mellom frittstående og fylkeskommunale tilbud. Det må også tas hensyn til allerede godkjente elevplasser i friskoler i det enkelte fylke.

Nærmere om kravet til dokumentasjon

Dersom departementet skal kunne bygge på uttalelser fra vertsfylket om de konsekvenser en godkjenning vil få, må fylkeskommunen dokumentere påstandene sine. Dette er lagt til grunn i Ot.prp. nr. 33 (2002-2003). Departementet har derfor ingen selvstendig plikt til å fremskaffe dokumentasjon om konsekvensene for fylket. Fylket kan dokumentere konsekvensene av godkjenning for eksempel ved bruk av befolkningsdata, statistikk, kostnadsberegninger, ulike fylkeskommunale planer og annen relevant informasjon. Det må også kunne påvises at de negative konsekvensene vil være langvarige og betydelige. Ideologiske eller rent politiske uttalelser fra fylkene vil ikke være tilstrekkelige for å kunne avslå en søknad om godkjenning av en frittstående skole, jf. sistnevnte odelstingsproposisjon.

Trekk- og korreksjonsordninger mv.

Fordi staten utbetaler det offentlige tilskuddet til drift av frittstående skoler har fylkeskommunene vesentlig innsparing på de elevene som går i slike skoler. I forbindelse med statsbudsjettet justeres hvert år fylkeskommunens samlede inntektsramme i forhold til endringen i antall elever i frittstående skoler. I tillegg til justeringen i den samlede rammen, korrigeres også beregningene av rammetilskuddet til den enkelte fylkeskommune ut fra antall elever i frittstående skoler. Målet med justeringene er at fylkeskommunene ikke skal tjene eller tape som følge av elever i frittstående skoler. Justeringene er basert på antall elever i frittstående skoler to år tidligere enn det året justeringen skjer. Dette gjør at fylkeskommunene får mer tid til å omstille seg hvis elevtallet i offentlige skoler blir mindre som følge av friskoler.

De siste årene har inntektsrammen til fylkeskommunene blitt justert ned med 100 prosent av gjennomsnittskostnadene per elev i videregående opplæring for økningen i antall elever som går i frittstående skoler. Som varslet i kommuneproposisjonen for 2006 (St.prp. nr. 60 (2004–2005)) vil satsene for justering av inntektsrammen fra og med 2006 bli redusert til 80 prosent av gjennomsnittskostnaden per elev. Slik samsvarer trekket bedre med kommunesektorens endrede kostnader knyttet til flere elever i frittstående skoler.

Som oppfølging av en rapport høsten 2005 fra en arbeidsgruppe med representanter fra KS, Utdannings- og forskningsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Finansdepartementet, vil tilbakeføringen av trekket i korreksjonsordningen bli endret f.o.m. 2006. I dagens system tilbakeføres trekket i korreksjonsordningen etter kommunenes og fylkeskommunenes andel av innbyggerne i skolepliktig alder. Fra og med 2006 brukes kommunenes og fylkeskommunenes andel av utgiftsbehovet (kostnadsnøkkelen) for å tilbakeføre trekket til kommunene og fylkeskommunene.

Vurdering

Med henvisning til Utdanningsdirektoratets underretning om vedtak i brev datert 08.07.05, legger Utdannings- og forskningsdepartementet til grunn at John Bauer Fredrikstad AS oppfyller minstekravene i friskoleloven.

Med henvisning til uttalelsen fra Østfold fylkeskommune, vil departementet påpeke følgende:

- De frittstående skolene skal stå åpne for alle som fyller vilkårene for inntak i offentlige skoler, og de ”skal ha eit inntaksreglement som viser prioriteringa av søkjarar, dersom søkinga er større enn kapasiteten til skolen”. Dette følger av friskoleloven § 3–1. Elever i offentlige og frittstående skoler har identiske rettigheter når det gjelder tilpasset opplæring og spesialundervisning, jf. friskoleloven §§ 3–4 og 3–6 og opplæringsloven § 1–2 femte ledd.
- Etter friskoleloven er det ikke et krav om at en enkelt frittstående skole skal tilby bestemte studieretninger eller ha en viss bredde i tilbudet. Det avgjørende er at skolen ”sikrar elevane jamgod opplæring”, jf. friskoleloven § 2–3.

Det kan se ut som Utdanningsdirektoratet har lagt til grunn at de tilbudene John Bauer Fredrikstad AS har søkt om til dels må fylle et kvantitativt behov i Hedmark fylkeskommune for at de skal kunne imøtekommes fullt ut, konf. siste setning i direktoratets vurdering i underretning om vedtak i brev datert 08.07.05. Departementet deler ikke denne vurderingen, jf. ovenfor om ”Gjeldende rett”.

Utdanningsdirektoratet peker på at etableringen av frittstående skoler kan føre til at mange lærere i den offentlige skolen må sies opp, også lærere som er ansatt etter retttilkårsavtalen. Departementet kan ikke se at verken fylkeskommunen eller Utdanningsdirektoratet har foretatt økonomiske beregninger på dette området. Det er heller ikke tatt høyde for at også de frittstående videregående skolene vil ha behov for undervisningspersonell. Departementet finner derfor ikke å kunne legge avgjørende vekt på dette.

Prinsipalt blir spørsmålet om det vil innebære vesentlige negative konsekvenser for Østfold fylkeskommune om John Bauer Fredrikstad AS innvilges inntil 525 elevplasser på ovennevnte studieretninger. Etter departementets vurdering må dette antallet elevplasser sees i sammenheng med de øvrige vedtakene Utdanningsdirektoratet har fattet i Østfold fylkeskommune etter friskoleloven, herunder ev. klager fra disse søkerne.

Omsøkte/påklagede plasser samt godkjente plasser i Østfold per studieretning f.o.m. skoleåret 2005-2006:

Studieretning;	Antall plasser søkt/påklaget	Antall plasser godkjent av U.dir.

Allmenne, økonomiske og administrative fag	390	135
Medier og kommunikasjon	135	135
Musikk, dans og drama	90	30
Formgivingsfag (FO)	12	12
Totalt	627	312

For øvrig vises det til søknaden fra John Bauer Fredrikstad AS og punktet ovenfor om ”Andre forhold”.

Dette innebærer at vurderingstemaet er om det innebærer vesentlige negative konsekvenser for Østfold fylkeskommune om det gis godkjenning for inntil 627 nye elevplasser etter friskoleloven.

Elevtall og elevandeler i Østfold

Elevtallet i videregående skole i Østfold fylkeskommune høsten 2004 var 9 553 elever (inkl. elever i eksisterende friskoler). Disse var fordelt med følgende antall og andel elever på aktuelle studieretninger i Østfold (1. oktober 2004):

Studieretning;	Antall elever per 1. okt. 2004	Andel elever
Allmenne, økonomiske og administrative fag	3 621	38 %
Medier og kommunikasjon	155	2 %
Musikk, dans og drama	248	3 %
Formgivingsfag	863	9 %
Øvrige studieretninger	4 666	48 %
	9 553	100 %

(Kilde: SSB)

Antall elever i eksisterende frittstående videregående skoler i Østfold var 419 høsten 2004¹. Dette utgjør i dag om lag 4 % av elevene. 28 av de 419 elevene i eksisterende friskoler går på studieretningen AA, mens 44 går på FO. Det er i dag ingen elever i friskoler på studieretningene MK eller MDD i Østfold. De øvrige elevene i friskoler går på studieretningene naturbruk, idrettsfag, byggfag, trearbeidsfag, mekaniske fag og i Steinerskoler.

Forventet vekst i antall 16–18 åringer i Østfold

Forventet økning i antall 16–18 åringer i Østfold i perioden 2004–2008 er om lag 1 300 personer, dvs. 15 % (SSB). Gitt at antall elever i Østfold øker med samme andel som forventet økning i antall 16–18 åringer (med 15 %), vil elevtallet i Østfold i 2008 bli om lag 10 950, en økning på om lag 1 400 elever. Dersom alle de 627 omsøkte/påklagede plassene i friskolene fylles opp vil dette utgjøre ca. 6 % av det totale elevtallet i 2008. Lagt sammen med dagens antall elever i eksisterende videregående friskoler i Østfold (419), utgjør dette om lag 10 %.

¹ Elevtall høsten 2004. Inkluderer elever fra andre fylker som går på friskoler i Østfold. Inkluderer ikke elever fra Østfold som går på friskoler i andre fylker.

Fordelt på de aktuelle studieretningene, vil det eksisterende antallet friskoleelever i Østfold, pluss de omsøkte nye plassene i friskoler, utgjøre følgende andeler av det totale elevtallet per studieretning i 2008:

Studieretning;	Antatt elevtall i 2008 (15 % økning)	Eksisterende antall friskoleelever + omsøkte plasser	Andel
Allmenne, økonomiske og administrative fag	4 151	418	10 %
Medier og kommunikasjon	178	135	76 %
Musikk, dans og drama	284	90	32 %
Formgivingsfag	989	56	6 %

Det omsøkte/påklagede antall nye plasser i videregående friskoler i Østfold, 627 plasser, tilsvarer om lag 50 % av den antatte elevtallsveksten i perioden fram til 2008.

Det går fram av friskolesøknadene i Østfold at både John Bauer AS og Noroff videregående skole tar sikte på etablering i Fredrikstad. Utdannings- og forskningsdepartementet har derfor vurdert konsekvensene av friskoleetableringer for Fredrikstad-området spesielt. Tall fra SSB viser at det høsten 2004 gikk 2 215 elever på videregående skoler i Fredrikstad kommune. De omsøkte/påklagede plassene i friskoler i Østfold tilsvarer om lag 28 % av elevtallet i Fredrikstad i 2004. I 2004 kom elevene i Fredrikstad fra mange kommuner, men om lag 90 % av dem kom fra kommunene Fredrikstad, Sarpsborg, Råde og Hvaler. Forventet samlet vekst i antall 16- 18-åringer i disse kommunene er om lag 15 % fram mot 2008. Østfold har imidlertid ikke fritt skolevalg. Vi kan derfor anta at friskoler med beliggenhet i Fredrikstad vil ha et større inntaksområde enn de offentlige skolene har i dag.

De omsøkte plassene i friskolene er fordelt på tre årstrinn, Grunnkurs, VKI og VKII. En økning i antall elever i friskoler vil fordeles over tre år. Trekk- og korreksjonsordningen er laget slik at justeringen i fylkeskommunenes ramme er basert på elevtallet to år tidligere enn det året justeringen skjer. Dette innebærer at eventuell full kapasitetsutnyttelse i friskoler som starter opp i 2005 og 2006 får full virkning på fylkeskommunens ramme først i 2009 og 2010. Utdannings- og forskningsdepartementet mener dette gir fylkeskommunene tid til omstilling.

Avsluttende vurdering

På bakgrunn av det ovennevnte kan ikke departementet se at godkjenning av 627 nye elevplasser i frittstående skoler i Østfold, herunder 525 elevplasser ved John Bauer Fredrikstad AS, vil ”medføre vesentlige negative konsekvensar” for fylket. Etter departementets vurdering vil fylkeskommunen fortsatt være i stand til å kunne tilby et bredt spekter av opplæringsstilbud som ivaretar elevenes ønsker og samfunnets behov. Departementet mener derfor at etableringen av 627 elevplasser ikke vil medføre vesentlige negative konsekvenser for ”samfunnet totalt”.

Departementet kan uansett ikke se at Østfold fylkeskommune har dokumentert eller sannsynliggjort at godkjenning av 627 nye elevplasser etter friskoleloven vil ”medføre vesentlige negative konsekvensar” for fylket.

Departementets vedtak

Departementet tar klagen til følge, jf. friskoleloven § 2-2 første og andre ledd. Dette innebærer at John Bauer Fredrikstad AS gis godkjenning for inntil 525 elever etter friskoleloven fordelt på studieretningene for Allmenne, økonomiske og administrative fag, Medier og kommunikasjonsfag og Musikk, dans og drama på følgende måte:

- inntil 130 elever på GK Allmenne, økonomiske og administrative fag (A001)
- inntil 100 elever på VKI Allmenne fag (A002)
- inntil 30 elever på VKI Økonomiske og administrative fag (A003)
- inntil 100 elever på VKII Allmenne fag (A004)
- inntil 30 elever på VKII Økonomiske og administrative fag (A005)
- inntil 15 elever på GK Medier og kommunikasjon (P001)
- inntil 15 elever på VKI Medier og kommunikasjon (P003)
- inntil 15 elever på VKII Medier og kommunikasjon (P011)
- inntil 30 elever på GK Musikk, dans og drama (I001)
- inntil 15 elever på VKI Dans (I003)
- inntil 15 elever på VKI Drama (I004)
- inntil 15 elever på VKII Dans (I006)
- inntil 15 elever på VKII Drama (I007)

Godkjenningen av GK gjelder fra og med skoleåret 2005-06, mens godkjenningen av VKI og VKII gjelder fra henholdsvis skoleåret 2006-07 og 2007-08. Dersom skolen ikke har fylt opp alle elevplassene innen 4 år fra skoleåret 2005-06, kan Utdanningsdirektoratet fatte vedtak om at antallet elevplasser skal reduseres.

For øvrig gjelder de vilkår og forutsetninger som Utdanningsdirektoratet har lagt til grunn i sitt vedtak av 08.07.05.

Med hilsen

Jan Ellertsen (e.f.)
fung. ekspedisjonssjef

Cathrin Sætre
avdelingsdirektør

Kopi:
Østfold fylkeskommune
Fylkesmannen i Østfold
Utdanningsdirektoratet